Original Article

Journal of
Village and Space Sustainable Development
2026, Vol.7, No.3, Serial No. 27, p. 121-138
https://doi.org/10.22077/vssd.2026.10502.1343

A Comparative Analysis of Quality of Life Indicators in Merging and Independent Villages: A Case Study of Birjand County

Issa Ebrahimzadeh[1*], Ameneh Abtahinia[2]

1. Professor, Department of Urban and Regional Planning, Faculty of Geography and Environmental Planning, University of Sistan and Baluchestan, Zahedan, Iran.
2. Department of Geography, Payam Noor University, Tehran, Iran.

**Corresponding author, Email: iazh@gep.usb.ac.ir*

Keywords:
Quality of Life, Urban-Rural Integration, Rural Development, Birjand County.

Received:
16/Nov/2025
Revised:
06/Jun/2026
Accepted:
07/Jul/2026

1. Introduction

The rapid pace of urbanization in recent decades has led to the incorporation of numerous peripheral rural settlements into expanding urban areas, a process that has generated significant economic, social, and environmental impacts on rural settlements. In many rapidly growing cities, urban expansion has been largely achieved through the absorption of surrounding villages and former agricultural lands. In this context, the spatial expansion of urban areas through the incorporation of rural settlements and their conversion into urban territories constitutes one of the main drivers of urban growth. At the same time, the concept of quality of life (QoL) has attracted increasing scholarly attention since the second half of the twentieth century across various disciplines, including social sciences, development studies, and social policy. Despite rapid economic growth, issues such as poverty, unemployment, economic inequality, and social disparities have continued to intensify. In rural settlements, quality of life refers to the overall socioeconomic conditions of rural communities and serves as a measure of the extent to which the material and psychological needs of rural residents are satisfied. In the literature, quality of life is commonly conceptualized through both material and non-material dimensions, including health, living environment, legal frameworks, equality, employment, and family well-being.

2. Methodology

Against this background, the present study aims to conduct a comparative assessment of quality of life in villages undergoing urban incorporation and independent rural settlements in Birjand County, based on physical and institutional indicators. The study adopts a descriptive–analytical research design and, due to the comparative nature of the analysis, employs a comparative approach. Data were collected through questionnaires, interviews, and field observations. The statistical population consists of residents of two groups of villages in Birjand County: villages undergoing urban incorporation into Birjand city (Haji Abad, Amirabad, and Chehkand) and independent villages (Bejed and Mahdiabad). A stratified random sampling technique was used to select respondents. Data were analyzed using IBM SPSS Statistics. Inferential statistical methods included the one-sample t-test, independent-samples t-test, one-way ANOVA, Scheffé post hoc test, Pearson correlation coefficient, and the Mann–Whitney U test.

3. Findings

The results of hypothesis testing show that village type has a statistically significant effect on residents' satisfaction with quality of life. The mean satisfaction level is higher in villages undergoing urban incorporation (3/33) compared to independent villages (3/11). This finding suggests that proximity to the city and improved access to public services, as well as physical and institutional infrastructure, play an important role in improving living conditions. Furthermore, the results indicate a strong positive relationship between physical infrastructure and quality of life (r = 0/79 in incorporated villages and r = 0/70 in independent villages). Similarly, institutional infrastructure is also significantly correlated with quality of life (r = 0/76 and r = 0/64, respectively). These findings indicate that quality of life in both types of rural settlements is closely associated with access to services such as transportation, education, healthcare, local councils, village administrations,and institutional support systems.

4. Discussion and Conclusion

The descriptive findings further indicate that villages undergoing urban incorporation in Birjand are experiencing a transition from a predominantly agriculture-based livelihood system toward a semi-urban economy characterized by service activities and informal/self-employment. This transition is reflected in improvements in educational attainment and income levels, alongside changes in gender composition and a fundamental restructuring of the local economic base. These results highlight the need for differentiated policy approaches for the two types of rural settlements, particularly with respect to institutional and physical dimensions. From an analytical perspective, development in the studied villages is characterized by functional imbalance. While physical development has improved, institutional development has not progressed at the same pace. If physical upgrading continues without strengthening institutional structures, these settlements risk becoming consumption-oriented spaces that neither preserve their rural identity nor benefit from the real advantages of a democratic urban living environment. Addressing this issue requires shifting attention from purely physical indicators toward strengthening local institutions and redefining the roles of village councils and village administrations within the urban governance system, so that a dependency-based relationship with the city can be replaced by a more synergistic and development-oriented interaction. Although the incorporation of villages into urban areas has improved living conditions and enhanced service provision as well as physical and institutional infrastructure, it has also created challenges such as agricultural land conversion, pressure on water resources, and threats to rural cultural identity. Therefore, rural development policies must adopt a balanced and comprehensive approach to maximize the benefits of integration while minimizing its negative consequences.Overall, the inferential results indicate that quality of life is higher in villages undergoing urban incorporation than in independent villages. However, this improvement is mainly observed in overall quality of life and physical infrastructure rather than institutional dimensions. More specifically, the incorporation process has enhanced the more tangible aspects of livability, while institutional aspects—including local governance, participation, organizational cohesion, and administrative capacity—remain relatively weak.From an analytical viewpoint, this pattern reveals an unbalanced development trajectory. Improvements in physical conditions and, to some extent, quality of life have occurred alongside institutional weaknesses. Such imbalance may threaten the long-term sustainability of development, as sustainable quality of life can only be achieved when physical development is accompanied by strengthened local institutions and participatory mechanisms. The results further show that village type has a significant effect on residents' satisfaction with quality of life. The average satisfaction level is slightly higher in villages undergoing urban incorporation compared to independent villages. However, this process has also had wide-ranging impacts on rural livelihood systems, including reduction of agricultural land, increased pressure on water resources, land-use change, and threats to rural cultural identity. Therefore, rural development policies should be designed in a balanced and multidimensional manner to ensure that the benefits of urban incorporation are realized while its negative consequences are effectively managed.

How to cite this article:
Ebrahimzadeh,I. & Abtahinia, A. (2026) A Comparative Analysis of Quality of Life Indicators in Merging and Independent Villages: A Case Study of Birjand County. *Village and Space Sustainable Development*, **7(1), 121-138.** https://doi.org/10.22077/vssd.2026.10502.1343

Copyright: © 2026 by the authors. Licensee Quarterly Journal of Village and Space Sustainable Development. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

مقاله پژوهشی

فصلنامه روستا و توسعه پایدار فضا

دوره ۷، شماره ۳، پیاپی ۲۷، پاییز ۱۴۰۵، صفحات ۱۳۸-۱۲۱

https://doi.org/10.22077/vssd.2026.10502.1343

تطبیق شاخص‌های کالبدی و نهادی کیفیت زندگی در روستاهای در حال ادغام و مستقل: مطالعه موردی شهرستان بیرجند

عیسی ابراهیم زاده[1]*، آمنه ابطحی نیا[2]

۱.استاد گروه برنامه ریزی شهری- منطقه‌ای، دانشکده جغرافیا و برنامه ریزی محیطی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران

۲.دانشجوی دکتری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

* نویسنده مسئول، ایمیل: *iazh@gep.usb.ac.ir*

واژگان کلیدی:

کیفیت زندگی، ادغام روستا با شهر، توسعه روستایی، شهرستان بیرجند.

تاریخ ارسال:

۱۴۰۴/۰۸/۲۵

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۵/۰۳/۱۶

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۵/۰۴/۱۶

چکیده

تحول در الگوی سکونتگاه‌های پیرامونی و فرایند ادغام روستایی-شهری، یکی از چالش‌های بنیادین در برنامه‌ریزی منطقه‌ای محسوب می‌شود که بازتعریف مؤلفه‌های کیفیت زندگی را ضروری می‌سازد. پژوهش حاضر باهدف واکاوی تطبیقی کیفیت زندگی در روستاهای در حال ادغام و روستاهای مستقل شهرستان بیرجند، بر مبنای دو ساخت کالبدی و نهادی انجام شده است. با اتخاذ رویکرد توصیفی-تحلیلی و روش مقایسه‌ای، داده‌ها از طریق ابزارهای پرسشنامه، مصاحبه و مشاهدات میدانی گردآوری و با بهره‌گیری از آزمون‌های آماری (از جمله همبستگی پیرسون و آزمون من- ویتنی) در نرم‌افزار SPSS مورد تحلیل قرار گرفتند. یافته‌های پژوهش حاکی از وجود تفاوت معنادار در سطح کیفیت زندگی میان دو گروه موردمطالعه است؛ به‌گونه‌ای که اگرچه روستاهای در حال ادغام در بهره‌مندی از زیرساخت‌های نهادی و خدماتی نسبت به روستاهای مستقل برتری دارند، اما این فرایند با بروز پیامدهای ساختاری نظیر فرسایش اراضی کشاورزی، تنش بر منابع آب و مخاطرات مربوط به تضعیف هویت فرهنگی و اجتماعی همراه بوده است. نتایج این مطالعه بر لزوم گذار از برنامه‌ریزی تک‌بعدی به سمت تدوین سیاست‌های توسعه پایدار و متوازن در مناطق پیرامونی شهری تأکید می‌ورزد.

۱–مقدمه

مجموعه مکانی– فضایی روستا مبتنی بر روابط اجتماعی– اقتصادی خاص و بستگی‌ها و پیوندهای ویژه محیطی– اکولوژیک است (شفیعی و ذوالفقاری،۱۳۹۹، ۷۲). بهبود کیفیت زندگی در جوامع روستایی، هدف غایی برنامه‌ها و پروژه‌های توسعه روستایی است. اما پیش شرط اصلی جهت دستیابی به این مهم، فراهم ساختن شرایط مناسب برای زندگی است که می‌تواند زمینه ساز ارتقای کیفیت زندگی در جوامع روستایی گردد (عیسی لو، بیات، بهرامی، ۱۳۹۲، ۱۰۸).

رفاه به معنای عاملی است که می‌تواند به طور قاطع بر پایداری توسعه تأثیر بگذارد. درواقع، درمدل های توسعه‌ای که از این اصل آغاز می‌شوند، جمعیت‌های محلی دیگر تنها به عنوان یک نماینده کاربر نیستند که مدل باید آن را برآورده کند. بر عکس، آنها اهمیت عوامل اساسی را در برنامه ریزی و اجرای اقدامات با هدف تضمین حیات مناطق روستایی درنظر می‌گیرند (چن و ژو[1]، ۲۰۲۱،۹). تدوین سیاست‌هایی واقع‌بینانه و مبتنی بر شواهد برای توسعه پایدار روستایی در مناطق در حال تغییر، نه‌تنها به ارتقاء کیفیت زندگی روستاییان کمک می‌کنند، بلکه از تخریب منابع طبیعی و نابودی ظرفیت‌های تولیدی نیز جلوگیری خواهند کرد. اقلیم خاص، منابع طبیعی محدود شهر بیرجند و رشد شتابان دهه‌های گذشته، باعث شده که روستاهای متعددی در حاشیه شهر قرار گیرند که ازجمله آن می‌توان به روستاهای امیرآباد، حاجی آباد و چهکند اشاره داشت. ضرورت این پژوهش در آن است که، دیدگاهی جامع درباره اثرات ادغام، بر کیفیت زندگی ارائه دهد و شکاف بین سیاست‌گذاری شهری و توسعه پایدار روستایی را برجسته سازد. علاوه برآن با ارائه راهکارهای علمی برای مدیریت بهتر ادغام و حمایت از روستاییان، داده‌های میدانی مستند و قابل تحلیل به تصمیم‌گیران و برنامه‌ریزان منطقه‌ای عرضه می‌نماید. بدین ترتیب، اجرای این تحقیق می‌تواند پایه‌ای برای تصمیم‌گیری‌های آگاهانه در جهت حفظ ظرفیت‌های تولیدی روستاها در فرآیند توسعه شهری باشد.

۲– بنیان نظریه‌ای

مفهوم کیفیت زندگی، از نیمه دوم قرن بیستم بیشتر مورد توجه نظریه پردازان شاخه‌های مختلف علوم اجتماعی و مطالعات توسعه و مدیران و کارگزاران سیاست اجتماعی قرار گرفته است. این توجه تحت تأثیر بروز پیامدهای منفی حاصل از فرایند صنعتی شدن، سیاست‌های متمرکز بر رشد اقتصادی و تحول در رویدادهای نظری و سیاست‌های عملی توسعه بوده است. درگذشته، بعد اقتصادی، به رشد اقتصادی که شامل فرآیندهای اقتصادی و تأثیرات منفی آن بر محیط طبیعی است، مربوط می‌شد (نادری مایوان،۱۴۰۴،۲۲۴). توسعه اقتصادی اجتماعی مناطق روستایی بیشتر در سیطره بهبود زندگی شهری به سر می‌برد؛ دیگر مفهوم لیبرالیزم رفاه و آزادی فردی برای مناطق روستایی به دست فراموشی سپرده شده بود (والکر[2] و همکاران،۲۰۰۸، ۳۳۴). در دهه۱۹۶۰ هنگامی که جامعه شناسان علیه چیرگی شاخص‌های اقتصادی واکنش نشان دادند، مفهوم کیفیت زندگی در پژوهش‌های اجتماعی اهمیت یافت و اینک به رغم رشد سریع اقتصادی، مسائلی همچون فقر، بیکاری، نابرابری اقتصادی و شکاف اجتماعی رو به فزونی گذاشته است. درعین حال نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد زمانی که متغیرهای دیگر توسعه‌ای کنترل شوند، درآمد یک عامل تاثیرگذار دربهزیستی نیست (ون‌زر و سسکین[3]، ۲۰۱۱، ۳۴).

جنبه‌های اجتماعی کیفیت زندگی که مرتبط با توسعه پایدار هستند، در توسعه اجتماعی– اقتصادی عمومی و سیاست‌های دولتی اثبات شده است (موسوی و همکاران،۱۴۰۱،۱۲۰). حیطه مربوط به کیفیت زندگی وسنجش آن

1 - Chen & Zhu
2- Walker
3 - VanZerr & Seskin

شاید در هیچ زمانی به‌اندازه امروز وسیع نبوده است (بالدوین[1] و همکاران،۱۹۹۲، ۱). کیفیت زندگی در سکونتگاه‌های روستایی نیز ناظر بر وضعیت کلی ویژگی‌های اقتصادی و اجتماعی است که به عنوان معیاری برای سنجش میزان برآورده شدن نیازهای روحی – روانی و مادی جامعه روستایی در نظر گرفته می‌شود، و چگونگی شرایط و وضعیت عینی خانواده‌ها و روستاها را بیان می‌کند (پال[2] و همکاران،۲۰۰۵، ۱۸). شارپ وی برای ارزیابی شاخص‌های کیفیت زندگی معیارهایی را برمی شمارد. به گفته وی، شاخص کیفیت زندگی باید هدف مشخصی داشته باشد، بر اساس یک نظریه استوار باشد و در قالب یک شاخص واحد ارائه شود. اما در عین حال باید بتواند زمینه‌های مختلفی را تحت پوشش درآورد (بازوند و رئیسی،۱۴۰۵، ۷).

درسالهای اخیر، تفکر برنامه ریزی راهبردی مبتنی بر رویکرد پایداری درسطح سکونتگاه‌های روستایی، توجه ویژه‌ای را به خود معطوف ساخته است. در برنامه ریزی راهبردی، تبیین وضع موجود و اینکه مناطق روستایی کشور ما در زمان حاضر در چه وضعیتی قرار دارند، نقطه آغازین محسوب می‌شود. مناطق روستایی در زمان حاضر با مشکلات زیادی مواجه اند و در عین حال با انتخاب‌های متفاوتی نیز برای آینده روبه رو هستند. مطالعات بر روی کیفیت زندگی نشان می‌دهد که رفاه ذهنی در مناطق روستایی، در هر صورت، ناهمگن است. تحقیقات انجام شده در اتحادیه اروپا، چین و کانادا نشان می‌دهد که در برخی حوزه‌ها، سطوح رضایت بخشی از رفاه را می‌توان درارتباط با کیفیت بهتر محیط طبیعی، امنیت شخصی، و انسجام اجتماعی به دست آورد (تسورومی[3] و همکاران، ۲۰۲۰، ۱۵و فراری[4]و همکاران،۲۰۱۹، ۴۰). ادبیات مربوط به رفاه نیز نشان می‌دهد که موقعیت روستایی نقش مهمی در تعیین کیفیت و دسترسی به خدمات مانند مراقبت‌های پزشکی، آموزش، حمل و نقل، فروشگاه‌ها، بانک‌ها و سینماها ایفا می‌کند (ونگ و فاولر[5]، ۲۰۱۹،۵۰۶).

هرچند در نگاه اول شاید نتوان نظریه‌ای را یافت که به تبیین موضوع ادغام روستا در شهر بپردازد، ولی با بهره گیری از نظریه‌های موجود، بخشی از ابعاد مسأله را می‌توان تبیین نمود. از بین سه گروه نظریات؛ نظریات تبیین کننده شکل گیری ادغام روستا در شهر، نظریات تبیین کننده عوامل موثر بر میزان ادغام روستا در شهر و نظریات تبیین کننده پیامدها وآثار ادغام روستا در شهر، اینک در این پژوهش باتوجه به موضوع به بررسی نظریه‌های تبیین کننده پیامدها وآثار ادغام روستا در شهر پرداخته شده است.

سه نظریه مرتبط با توسعه روستایی شامل، نظریه نوسازی [6] که توسعه روستاها را در گرو همگرایی با ساختارهای شهری می‌داند و نظریه وابستگی [7] که ادغام روستاها با شهر را عامل تضعیف استقلال اقتصادی روستاها می‌داند و نظریه توسعه پایدار که در حفظ منابع طبیعی، عدالت اجتماعی و پایداری اقتصادی در فرآیند توسعه تأکید دارد، را می‌توان بیان کرد (سرور، چتر، کاظمی زاد،۱۳۹۱، ۴۵). بسیاری از شهرها که درحال رشدسریع در نواحی پیرامونی خود هستند، روستاها و مزارع سابق را فرا می‌گیرند و به توسعه شهری تبدیل می‌کنند. در این زمینه، گسترش جغرافیایی نواحی شهری با ادغام روستا و تبدیل آن به محدوده‌های شهری، مهم‌ترین عامل رشدشهری محسوب می‌شود (بانجا دوگاسا و چیمدسا [8]،۲۰۲۳: ۱). مطالعهٔ ادبیات کیفیت زندگی نشان می‌دهد که این مفهوم بر دو موضوع تمرکز دارد؛ رفاه شخصی و کیفیت زندگی که، رفاه شخصی به فرد مرتبط است و کیفیت زندگی به محیط مرتبط است. در اینجا به بعضی از پژوهش‌هایی که در ارتباط با موضوع تحقیق است، پرداخته می‌شود:

1 - Baldwin
2 - Pal
3 - Tsurumi
4 - Ferrari
5 -Wang & Foweler
6 -Modernization Theory
7 - Dependency Theory
8 - Banja Dhugasa & Chimdesa

قاسمی و همکاران (۱۴۰۳) در مطالعه‌ای به ارزیابی شاخص‌های کیفیت زندگی در نواحی روستایی شهرستان نوشهر پرداختند. براساس نتایج آن، روستاهای خیرودکنار، توسکتک، تشه آباد، شریعت آباد در تمامی معیارهای کیفیت زندگی وضعیت بهتری نسبت به سایر روستاهای بخش مرکزی نوشهر دارند. همچنین فاصله روستا از جاده اصلی، فاصله روستا تا شهر در کیفیت زندگی روستاهای نمونه تأثیر دارد. حسین زاده و همکاران (۱۴۰۱) به بررسی کیفیت زندگی روستایی با تاکید بر شاخص‌های کالبدی پرداختند. نتایج نشان داد که در کیفیت کالبدی روستاهای شهرستان بندر انزلی، سه متغیر فاصله روستاها از مرکز شهرستان (بندر انزلی،) فاصله از منطقه آزاد تجاری- اقتصادی انزلی و اندازه روستاها (تعداد جمعیت) تأثیر گذار هستند. محمدی و همکاران (۱۴۰۰) پژوهشی با عنوان تحلیل کیفیت زندگی در روستاهای شهرستان طارم انجام دادند. در تحلیل نتایج این تحقیق بر اساس دیدگاه‌های جامعه نمونه، می‌توان گفت از بین عوامل فردی، تنها متغیرهای میزان درآمد، مقدار زمین زیر کشت و نوع محصول باغی با متغیر وابسته (کیفیت زندگی) رابطه معناداری وجود داشت و همچنین بین عوامل مستقل (زیرساخت‌های کشاورزی، زیرساخت‌های کالبدی، زیرساخت‌های نهادی و زیرساخت‌های اجتماعی) تنها بین زیرساخت‌های نهادی با متغیر وابسته (کیفیت زندگی) تفاوت معناداری وجود نداشت.

تحقیقی نیز توسط زینالی عظیم و همکاران (۱۴۰۰) با موضوع تعیین کننده‌های سطح رفاه و کیفیت زندگی ساکنان روستایی در نواحی روستایی شهرستان ورزقان انجام گرفته است. نتایج نشان داد که عوامل تعیین کننده اصلی رفاه در زمینه ادراکات فردی، شرایط اقتصادی، امنیت، کیفیت محیطی و فرصت‌های آموزشی هستند. در نتیجه برای جلوگیری از رها شدن و خالی شدن روستاها باید سطح رفاه و کیفیت زندگی ساکنان روستاها توجه مضاعف شود. در این راستا، حجی‌پور و همکاران (۱۴۰۳)، در پژوهشی در شهرستان بیرجند، افزایش ردپای اکولوژیک کشاورزی و کاهش منابع آبی در روستاهای حاشیه شهر را گزارش کردند. تحقیقی نیز توسط سنایی مقدم و همکاران (۱۳۹۹) با موضوع ارزیابی شاخص‌های کیفیت زندگی در نواحی روستایی از دهستان پشته زیبایی در استان کهگیلویه و بویراحمد انجام گرفته است. وضعیت شاخص‌های متعارف کیفیت زندگی نشان داد روستاهای مورد مطالعه از لحاظ کیفیت زندگی در

مجموع نامناسب بوده و قالب مولفه ها وضعیت مناسبی را نشان نمی‌دهند که می‌تواند ناشی از عوامل مختلف مانند عدمبرخورداری از سطوح خدماتی مطلوب به وجود منابع درآمدی و در سطح منطقه باشد. ابراهیم زاده و رحمانی (۱۳۹۷) در ارزیابی کیفیت زندگی ذهنی- ادراکی در مناطق شهری شهر کنارک، ضعف برنامه‌های توسعه شهری در کنارک و فقدان دسترسی مناسب شهروندان به خدمات مطلوب شهری را به دلیل ضعف زیرساخت‌های اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی و کالبدی- محیطی شهر دانست. همچنین رابطه معنادار بین کیفیت زندگی ذهنی و شاخص‌های میزان تحصیلات، وضعیت شغلی سرپرست خانوار و میزان تقدیرگرایی نشان می‌دهد که سطح کیفیت زندگی خانوارهای شهری تحت تأثیر میزان تحصیلات، وضعیت شغلی، نوع شغل، میزان باورهای تقدیرگرایانه قرار دارد. خود این عوامل به عامل درآمد و دسترسی به فرصت‌های درآمدی مناسب وابسته هستند.

فائو (۲۰۲۰) درگزارش جهانی کشاورزی، تأکید کرده که شهرنشینی بدون برنامه‌ریزی می‌تواند منجر به کاهش زمین‌های کشاورزی و افزایش ناامنی غذایی شود. چن[1] و همکاران (۲۰۱۷)، کیفیت زندگی در مناطق روستایی چین را مورد مطالعه قرار داده است. محققان در تحلیل یافته‌ها بیان می‌دارند که وضعیت شاخص‌های اجتماعی و اقتصادی بر کیفیت زندگی روستاییان بر رضایتمندی از آن اثر داشته است. ملکاک[2] (۲۰۱۱)، در تحقیق خود متوجه شد که سطح اجتماعی و اقتصادی و محیط زیست زندگی عامل‌های مهمی برای ارزیابی کیفیت زندگی بودند. گرگیچ [3] و همکاران

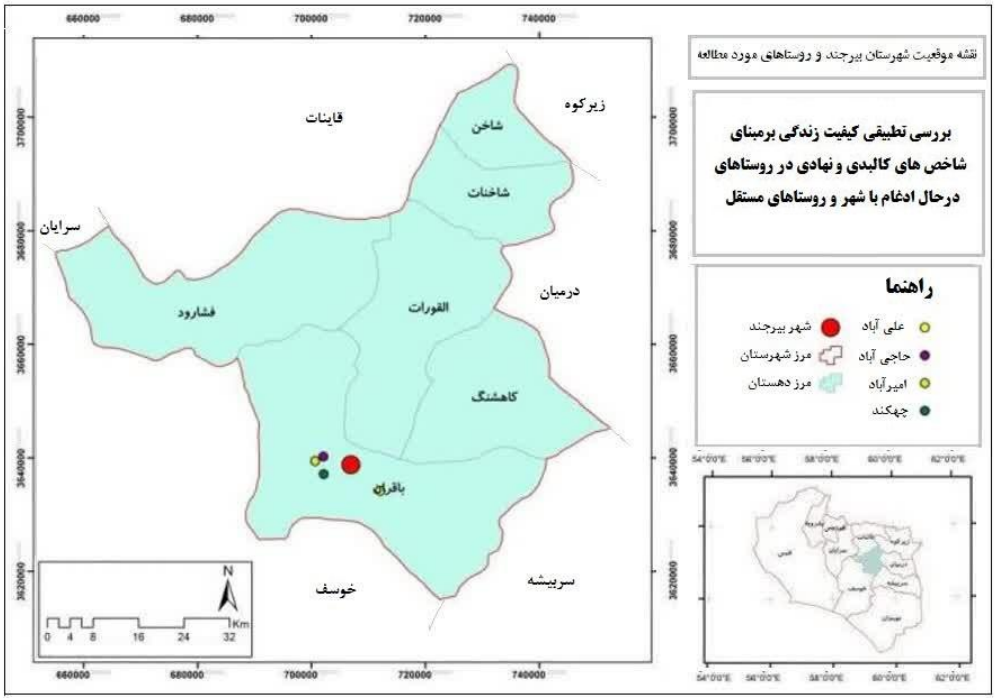
1- Chen
2 - Malkoc
3 - Grgic

(۲۰۱۰)، به بررسی کیفیت زندگی در مناطق روستایی کرواسی پرداخته و به این نتیجه رسیدند که فقدان فرصت‌های شغلی، محدودیت انتخاب حرفه، امکانات و درآمد پایین، خدمات اجتماعی، بهداشتی و درمانی ضعیف باعث کاهش کیفیت زندگی شده است. بوکنیا[1] و همکارانش (۲۰۰۳)، در تحلیل کیفیت زندگی مناطق روستایی غرب ویرجینیا، نشان دادند که بین کیفیت زندگی در مناطق روستایی با عوامل طبیعی، اجتماعی و اقتصادی و روانشناختی رابطه وجود دارد.

مجموعه مطالعات انجام شده گواه آن است که متغیرهای متعدد نهادی، کالبدی، اجتماعی و اقتصادی و در عین حال متغیرهای زیرساختی، بهداشتی، امنیت، اعتیاد، شغل و درآمد، مشارکت و غیره بر کیفیت زندگی روستاییان مؤثر هستند که در این تحقیقات مورد بررسی قرار گرفتند.

۳– قلمرو، روش و تکنیک‌ها

شهرستان بیرجند مرکز استان خراسان جنوبی، بین مدار ۳۲ درجه و ۳۹ دقیقه و ۳۳ درجه و ۳۱ دقیقه عرض شمالی و مدار ۵۸ درجه و۴۰ دقیقه و ۵۹ درجه و۴۰ دقیقه طول شرقی واقع شده است. شهرستان بیرجند با ۴۰۲۷ کیلومترمربع مساحت ۲/۶درصد از مساحت استان را به خود اختصاص داده است. شهرستان بیرجند از شمال به شهرستان قائنات، از غرب به فردوس و طبس، از جنوب به نهبندان و از شرق به افغانستان محدود می‌گردد. فاصله شهر بیرجند تا مرکز استان سیستان و بلوچستان ۴۵۸ کیلومتر و تا مرکز استان کرمان ۵۸۶ کیلومتر می‌باشد. نقشه (۱) موقعیت شهرستان بیرجند به تفکیک دهستان در استان خراسان جنوبی و روستاهای مورد مطالعه را نشان می‌دهد. شهر بیرجند و روستاهای مورد مطالعه در دهستان باقران شهرستان خراسان جنوبی قرارگرفته اند. جمعیت شهر بیرجند برابر ۲۰۳۶۳۶ نفر بوده است. (آمارنامه خراسان جنوبی، ۱۴۰۰). سه روستای حاجی آباد، امیرآباد و چهکند در جنوب غرب و روستای مهدی آباد و بجد در جنوب شرق شهر بیرجند واقع شده‌اند. فاصله هرکدام از روستاهای تا مرکز شهر بیرجند حدود ۸ کیلومتر است.

شکل ۱– موقعیت شهرستان بیرجند و روستاهای مورد مطالعه

1 - Bukenya

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر ماهیت، توصیفی- تحلیلی است. همچنین به‌دلیل مقایسه دو گروه از روستاها، رویکرد تطبیقی دارد. از نظر روش گردآوری داده‌ها، پژوهش حاضر از نوع پیمایش، با استفاده از پرسشنامه و مصاحبه نیمه‌ساختاریافته است. جامعه آماری؛ کلیه ساکنین سه روستای درحال ادغام با شهر شامل امیرآباد، حاجی آباد و چهکند و دو روستای مستقل شهرستان بیرجند شامل بجد و مهدی آباد می‌باشد. روش نمونه‌گیری نیز تصادفی طبقه‌بندی‌شده بر اساس نوع روستای ادغام‌شده و مستقل انجام شده است. برای تعیین پایایی ابزار تحقیق از ضریب آلفای کرونباخ[1] استفاده شد. به منظور تحلیل آماری داده‌ها، از روش‌های آمار توصیفی و آمار استنباطی بهره گرفته شد. آماره‌های توصیفی شامل فراوانی و درصد فراوانی (برای ویژگی‌های جمعیت‌شناسی)، و میانگین و واریانس (برای توصیف متغیرهای تحقیق) بودند. آزمون‌های آماری که برای بخش استنباطی مورد استفاده قرار گرفتند شامل آزمون؛ تی تک‌نمونه‌ای[2]، تی نمونه‌های مستقل[3]، آزمون همبستگی پیرسون[4] و آزمون من-ویتنی[5] و برای انجام تحلیل‌ها از SPSS نسخه ۲۷ بوده است. برای شاخص‌های کیفیت زندگی؛ شاخص‌های سلامت جسمانی و عمومی، رفاه فردی و خانوادگی، میزان درآمد در نظر گرفته شده است.

۴- یافته‌ها و تحلیل داده

در تحقیق حاضر، نمره مربوط به هر کدام از متغیرها (کیفیت زندگی، زیرساخت‌های کالبدی و زیرساخت‌های نهادی) از محاسبه میانگین مربوط به نمرات سوالات تشکیل‌دهنده آن‌ها در پرسشنامه تحقیق به دست آمد. برای بررسی پایایی هر کدام از پرسشنامه‌ها نیز ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد. در جدول ۱ آماره‌های توصیفی متغیرهای تحقیق به همراه مقادیر ضریب آلفای کرونباخ گزارش شده است. آماره‌های توصیفی به تفکیک دو نوع روستا و در حالت کلی ارائه شده‌اند.

جدول ۱- آماره‌های توصیفی متغیرهای تحقیق به تفکیک دو نوع روستا و در حالت کلی و ضرایب آلفای کرونباخ

متغیر اصلی	امتیاز ممکن	مستقل از شهر		در حال ادغام با شهر		کل روستاها		آلفای کرونباخ
		میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	
کیفیت زندگی	۱ – ۵	۳/۱۱	۰/۷۴	۳/۳۴	۰/۷۵	۳/۲۵	۰/۷۶	۰/۹۰
زیرساخت‌های کالبدی	۱ – ۵	۳/۲۲	۰/۹۵	۳/۱۸	۰/۸۴	۳/۲۰	۰/۸۸	۰/۸۶
زیرساخت‌های نهادی	۱ – ۵	۲/۹۰	۱/۱۲	۲/۱۱	۰/۸۷	۲/۴۳	۱/۰۵	۰/۸۷

با توجه به مقادیر آلفای کرونباخ در جدول ۱ می‌توان گفت پایایی پرسشنامه تحقیق در وضعیت مناسبی است. در جدول ۲ نیز آماره‌های توصیفی متغیرهای تحقیق به تفکیک روستاها ارائه شده است.

1- Cronbach's Alpha
2 -One -Sample T Test
3- Independent Samples T Test
4 - Pearson Correlation
5 -Mann-Whitney U

جدول ۲– آماره‌های توصیفی متغیرهای تحقیق به تفکیک روستاها

متغیر اصلی	امیرآباد		بجد		چهکند		حاجی‌آباد		مهدی‌آباد	
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
کیفیت زندگی	۳/۷۳	۰/۶۷	۳/۲۵	۰/۷۸	۲/۹۲	۰/۷۰	۳/۳۷	۰/۶۸	۲/۹۷	۰/۶۹
زیرساخت‌های کالبدی	۳/۴۷	۰/۶۵	۳/۳۴	۱/۱۰	۲/۷۵	۰/۸۹	۳/۳۱	۰/۸۰	۳/۱۰	۰/۷۵
زیرساخت‌های نهادی	۲/۴۸	۰/۸۴	۳/۰۸	۱/۰۶	۱/۴۶	۰/۶۰	۲/۴۰	۰/۷۶	۲/۷۳	۱/۱۷

بیشترین نسبت نمونه در روستاهای مستقل از شهر را مردان با ۵۵ درصد، در روستاهای در حال ادغام با شهر را زنان با ۶۵ درصد و در کل روستاها نیز زنان با ۵۷ درصد تشکیل می‌دهند. از لحاظ سن، بیشترین نسبت نمونه را افراد با سنین بین ۳۶ تا ۵۵ سال تشکیل می‌دهند که نسبت آنان در روستاهای مستقل از شهر ۴۹ درصد، در روستاهای در حال ادغام با شهر ۵۴ درصد و در کل روستاها ۵۲ درصد است. از منظر سطح تحصیلات، بیشترین نسبت نمونه در روستاهای مستقل در شهر را سطح تحصیلی دیپلم با ۵۳ درصد، در روستاهای در حال ادغام با شهر سطح تحصیلی لیسانس و بالاتر با ۳۷ درصد و در کل روستاها سطح تحصیلی دیپلم با ۴۲ درصد به خود اختصاص داده‌اند. از نظر درآمد ماهانه، بیشترین نسبت نمونه در روستاهای مستقل از شهر را درآمد بین ۵ تا ۱۰ میلیون تومان با ۴۰ درصد، در روستاهای در حال ادغام با شهر درآمد بین ۱۰ تا ۱۵ میلیون تومان با ۳۷ درصد و در کل روستاها نیز درآمد ۱۰ تا ۱۵ میلیون تومان با ۳۱ درصد تشکیل می‌دهند. به لحاظ وضعیت شغلی، بیشترین نسبت نمونه در روستاهای مستقل از شهر با ۱۹ درصد بیکار، ۱۴ درصد کشاورزی هستند، در روستاهای در حال ادغام با شهر کشاورزی صفر و ۲۵ درصد در مشاغل آزاد و ۳۶ درصد دارای سایر مشاغل هستند، و در کل روستاها نیز ۲۷ درصد در مشاغل آزاد و ۲۸ درصد دارای سایر مشاغل هستند. از نظر تعداد اعضای خانواده، بیشترین نسبت نمونه در روستاهای مستقل از شهر، روستاهای در حال ادغام با شهر و کل روستاها دارای تعداد اعضای بین ۳ تا ۴ نفر هستند که به ترتیب ۵۴، ۵۹ و ۵۷ درصد را به خود اختصاص داده‌اند. توزیع جنسیتی نمونه‌ها نشان‌دهنده غلبه مردان در روستاهای مستقل (۵۵ درصد) در مقابل غلبه زنان در روستاهای در حال ادغام (۶۵ درصد) است. این جابه‌جایی در ترکیب جنسیتی در روستاهای در حال ادغام، احتمالاً ناشی از جذب نیروی کار مرد به بازارهای کار شهری در مناطق مجاور و یا تغییر الگوی مهاجرت در این سکونتگاه‌هاست. از نظر سنی، تمرکز نمونه‌ها در گروه سنی ۳۶ تا ۵۵ سال (۵۲ درصد در کل) نشان می‌دهد که بخش اصلی پاسخگویان در سنین فعال اقتصادی قرار دارند که برای پژوهش حاضر، از منظر ارزیابی کیفیت زندگی، گروهی آگاه و صاحب‌نظر محسوب می‌شوند.

سطح تحصیلات در دو گروه روستایی تفاوت آشکاری را نشان می‌دهد. در حالی که در روستاهای مستقل، دارندگان مدرک دیپلم (۵۳ درصد) اکثریت را تشکیل می‌دهند، در روستاهای در حال ادغام، جامعه آماری به سمت مدارک کارشناسی و بالاتر (۳۷ درصد) سوق یافته است. این امر نشان‌دهنده ارتقای سطح سرمایه انسانی در روستاهای در حال ادغام است که متأثر از نزدیکی به کانون‌های شهری، تغییر سبک زندگی و ورود مهاجران با تحصیلات بالاتر به این محدوده است.

تحلیل درآمد ماهانه بیانگر وضعیت معیشتی مطلوب‌تر در روستاهای در حال ادغام است (تمرکز در بازه ۱۰ تا ۱۵ میلیون تومان)، که می‌تواند ناشی از تنوع‌بخشی به اقتصاد خانوار و فاصله گرفتن از کشاورزی سنتی باشد. این موضوع در وضعیت شغلی به وضوح مشهود است؛ به گونه‌ای که در روستاهای در حال ادغام، شاغلین بخش کشاورزی به صفر درصد رسیده و سهم اشتغال در بخش‌های «مشاغل آزاد» و «سایر» (مجموعاً ۶۱ درصد) غالب است. در مقابل،

روستاهای مستقل همچنان پیوندهای خود را با فعالیت‌های کشاورزی (۱۴ درصد) حفظ کرده‌اند. با این حال، نرخ بیکاری ۱۹ درصدی در روستاهای مستقل، زنگ خطری برای پایداری معیشت در این مناطق است.

تعداد اعضای خانواده در اکثر پاسخگویان (۵۷ درصد در کل نمونه) بین ۳ تا ۴ نفر است. الگوی مشابه در هر دو نوع روستا بیانگر حاکمیت «خانواده هسته‌ای» در منطقه مورد مطالعه است. این یکنواختی نشان می‌دهد که تغییرات فیزیکی و ادغام در شهر، هنوز تأثیر ساختاری عمیقی بر کوچک‌شدنِ بیش از حدِ ابعاد خانوار در این روستاها نسبت به روستاهای مستقل نگذاشته است.

مجموع این یافته‌ها نشان می‌دهد که روستاهای در حال ادغام با شهر بیرجند، در حال گذار از یک الگوی زیستی کاملاً روستایی (کشاورزی‌محور) به یک الگوی شبه‌شهری (خدمات و مشاغل آزاد) هستند که این گذار، خود را در بهبود سطح تحصیلات و درآمد، اما تغییر ترکیب جنسیتی و دگرگونی کامل پایه اقتصادی نشان داده است. این یافته‌ها ضرورت تدوین سیاست‌های متمایز را برای این دو گونه سکونتگاهی، با توجه به متغیرهای «نهادی» و «کالبدی» در مراحل بعدی تحلیل، تبیین می‌کند.

برای بررسی وضعیت ابعاد کیفیت زندگی از آزمون تی تک‌نمونه‌ای استفاده شد. طی این آزمون بررسی می‌شود آیا میانگین هر کدام از ابعاد دارای تفاوت معنی‌دار با سطح متوسط (مقدار ۳) است. این بررسی ابتدا به تفکیک دو نوع روستا و کل روستاها انجام شد که نتایج آن در جدول ۳ گزارش شده است.

جدول ۳– نتایج آزمون تی تک‌نمونه‌ای به تفکیک دو نوع روستا و در حالت کلی

متغیر اصلی	مستقل از شهر		در حال ادغام با شهر		کل روستاها	
	آماره t	مقدار معنی‌داری	آماره t	مقدار معنی‌داری	آماره t	مقدار معنی‌داری
کیفیت زندگی	۱/۳۰	۰/۱۹۷	۴/۹۳	<۰/۰۰۱	۴/۶۱	<۰/۰۰۱
زیرساخت‌های کالبدی	۲/۱۱	۰/۰۳۸	۲/۳۴	۰/۰۲۱	۳/۱۵	۰/۰۰۲
زیرساخت‌های نهادی	-۰/۸۰	۰/۴۲۸	-۱۱/۲۵	<۰/۰۰۱	-۷/۷۴	<۰/۰۰۱

برای کیفیت زندگی، مقدار معنی‌داری آزمون تی برای روستاهای مستقل از شهر برابر با ۰/۱۹۷ شده که بزرگ‌تر از ۰/۰۵ است و لذا نتیجه این آزمون معنی‌دار نیست. بنابراین کیفیت زندگی در روستاهای مستقل از شهر در سطح متوسط قرار دارد. همچنین، مقدار معنی‌داری برای روستاهای در حال ادغام با شهر و کل روستاها هر دو کوچک‌تر از ۰/۰۰۱ است و لذا نتیجه آزمون معنی‌دار است. بنابراین، میانگین کیفیت زندگی در روستاهای در حال ادغام با شهر و کل روستاها دارای تفاوت معنی‌دار با سطح متوسط (مقدار ۳) است. از طرفی، با توجه به جدول ۱، میانگین کیفیت زندگی در روستاهای در حال ادغام با شهر و کل روستاها به ترتیب برابر با ۳/۳۴ و ۳/۲۵ است که هر دو بیشتر از ۳ هستند. لذا کیفیت زندگی در روستاهای در حال ادغام با شهر و کل روستاها به طور معنی‌دار بالاتر از سطح متوسط است. این نتیجه بیانگر آن است که در روستاهای مستقل، علی‌رغم برخورداری از برخی ویژگی‌های زیست‌پذیری روستایی، شرایط کلی زندگی هنوز به سطحی نرسیده که بتوان آن را به‌طور معنادار بهتر از حد متوسط ارزیابی کرد. مؤلفه‌های کالبدی مانند راه‌های دسترسی، شبکه‌های خدماتی، امکانات زیربنایی و سایر شاخص‌های فیزیکی، در مجموع در سطحی قرار دارند که پاسخگویان آن را مطلوب‌تر از حد متوسط ارزیابی کرده‌اند. با این حال، تفاوت جزئی میان میانگین‌ها نشان می‌دهد که روستاهای مستقل از شهر اندکی وضعیت بهتری نسبت به روستاهای در حال ادغام دارند. این امر می‌تواند ناشی از سرمایه‌گذاری‌های متفاوت، سابقه سکونت، یا دسترسی متفاوت به خدمات زیربنایی باشد.

برای زیرساخت‌های کالبدی، مقدار معنی‌داری آزمون تی برای روستاهای مستقل از شهر ۰/۰۳۸، برای روستاهای در حال ادغام با شهر ۰/۰۲۱ و برای کل روستاها برابر با ۰/۰۰۲ شده که همگی کوچک‌تر از ۰/۰۵ هستند. بنابراین، میانگین زیرساخت‌های کالبدی در هر سه مورد دارای تفاوت معنی‌دار با سطح متوسط (مقدار ۳) است. از طرفی با توجه به جدول ۲، میانگین زیرساخت‌های کالبدی در روستاهای مستقل از شهر برابر با ۳/۲۲، در روستاهای در حال ادغام با شهر ۳/۱۸ و کل روستاها ۳/۲۰ است که همگی بزرگ‌تر از ۳ هستند. لذا سطح زیرساخت‌های کالبدی در هر سه مورد به طور معنی‌دار بالاتر از سطح متوسط است.

در بعد زیرساخت‌های نهادی، نتایج متفاوت‌تری به دست آمده است. در روستاهای مستقل از شهر، مقدار معنی‌داری آزمون تی برابر با ۰/۴۲۸ و بزرگ‌تر از ۰/۰۵ است؛ بنابراین اختلاف معناداری با سطح متوسط مشاهده نمی‌شود و زیرساخت‌های نهادی در این روستاها درسطح متوسط به پایین قرار دارد. این نتیجه نشان می‌دهد که در روستاهای مستقل، نهادهای محلی، سازوکارهای مدیریتی، مشارکت‌پذیری نهادی و کیفیت حکمرانی محلی از نظر پاسخگویان هنوز در سطح قابل‌قبولی تثبیت نشده‌اند.

در مقابل، در روستاهای در حال ادغام با شهر و نیز کل روستاها، سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۰۱ گزارش شده و میانگین‌ها به ترتیب ۲/۱۱ و ۲/۴۳ هستند (جدول ۱) که هر دو کمتر از ۳ می‌باشند. بنابراین، زیرساخت‌های نهادی در این دو گروه به‌طور معنی‌دار پایین‌تر از سطح متوسط ارزیابی شده است. این یافته از نظر تحلیلی بسیار مهم است، زیرا نشان می‌دهد که هرچند کیفیت زندگی و زیرساخت‌های کالبدی در برخی روستاها در سطح مطلوب‌تری قرار دارد، اما زیرساخت‌های نهادی همچنان یکی از نقاط ضعف اصلی در سکونتگاه‌های مورد مطالعه، به‌ویژه در روستاهای در حال ادغام با شهر، محسوب می‌شود. چنین وضعیتی می‌تواند ناشی از ضعف در کارآمدی نهادهای محلی، ناکافی بودن ارتباط بین مدیریت روستایی و مدیریت شهری، محدودیت در مشارکت اجتماعی، یا ناهماهنگی میان ساختارهای رسمی و نیازهای واقعی ساکنان باشد.

برای آزمون فرضیه تأثیر نوع روستا بر میزان رضایت از کیفیت زندگی، از آزمون t دو نمونه مستقل استفاده شد تا تفاوت میانگین رضایت ساکنان در دو نوع روستا بررسی شود. نتایج (جدول ۴) حاکی از وجود تفاوت معنادار میان دو گروه است؛ به‌گونه‌ای که رضایت ساکنان روستاهای در حال ادغام از ابعاد مختلف کیفیت زندگی بیشتر بوده است. این یافته نشان می‌دهد فرایند ادغام، با وجود تغییر در ماهیت سکونتگاهی روستاها، در گام نخست با افزایش رضایت ساکنان همراه بوده است؛ موضوعی که می‌توان آن را تا حدی به مزیت‌های مکانی ناشی از نزدیکی این روستاها به کانون‌های شهری و دسترسی بهتر به امکانات و خدمات نسبت داد.

جدول ۴– نتایج آزمون تی نمونه‌های مستقل برای فرضیه ۱

متغیر	نوع روستا	میانگین	انحراف معیار	آماره t	مقدار معنی‌داری
رضایت از کیفیت زندگی	در حال ادغام با شهر	۳/۳۳	۰/۷۵	۲/۱۳	۰/۰۳۴
	مستقل از شهر	۳/۱۱	۰/۷۴		

برای مقایسه دقیق‌تر رضایت از کیفیت زندگی بین روستاها، شاخص‌های کیفیت زندگی بین دو نوع روستا مورد مقایسه می‌گیرند. برای این منظور، نمرات مربوط به سوالات هر کدام از سوالات پرسشنامه رضایت از کیفیت زندگی، با استفاده از آزمون من–ویتنی بین دو نوع روستا مورد مقایسه قرار گرفت تا تفاوت معنی‌دار بین آن‌ها شناسایی شود. بین دو نوع روستای در حال ادغام با شهر و مستقل از شهر به لحاظ تمام شاخص‌های رضایت از کیفیت زندگی، تفاوت

معنی‌دار وجود دارد. هم‌چنین، مقادیر میانگین رتبه آزمون من–ویتنی به ازای تمام شاخص‌های رضایت از کیفیت زندگی برای روستاهای در حال ادغام با شهر، بزرگ‌تر از میانگین رتبه برای روستاهای مستقل از شهر است. بنابراین سطح نمرات شاخص‌های رضایت از کیفیت زندگی برای روستاهای در حال ادغام با شهر به طور معنی‌دار بالاتر از سطح روستاهای مستقل از شهر است.

برای بررسی رابطه بین زیرساخت‌های کالبدی و کیفیت زندگی روستاییان، از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد. این رابطه به تفکیک روستاهای در حال ادغام با شهر، روستاهای مستقل و کل روستاهای مورد مطالعه بررسی شده و نتایج آن در جدول (۵) ارائه شده است. یافته‌ها نشان‌دهنده وجود همبستگی مثبت میان زیرساخت‌های کالبدی و کیفیت زندگی در هر دو نوع روستا است؛ بااین‌حال، شدت این رابطه در روستاهای در حال ادغام بیشتر است. این تفاوت بیانگر آن است که در این روستاها، کیفیت زندگی پیوند قوی‌تری با وضعیت و توسعه زیرساخت‌های کالبدی دارد و تغییرات در مؤلفه‌های فیزیکی و زیرساختی، ارتباط نزدیک‌تری با ارزیابی ساکنان از کیفیت زندگی آنان نشان می‌دهد.

جدول ۵– نتایج آزمون همبستگی پیرسون برای فرضیه ۲

زیرساخت‌های کالبدی – کیفیت زندگی	ضریب همبستگی پیرسون	مقدار معنی‌داری
روستاهای در حال ادغام با شهر	۰/۷۹	<۰/۰۰۱
روستاهای مستقل از شهر	۰/۷۰	<۰/۰۰۱
کل روستاها	۰/۷۵	<۰/۰۰۱

در مجموع، تایید فرضیه دوم نشان داد که زیرساخت‌های کالبدی موتور محرک کیفیت زندگی در این مناطق هستند، اما نتایج آزمون من–ویتنی هشدار می‌دهد که این توسعه کالبدی لزوماً همه‌جانبه و متوازن نیست و در برخی مؤلفه‌های کلیدی، روستاهای در حال ادغام با چالش‌های جدی روبرو هستند که می‌تواند پتانسیل کیفیت زندگی را در این مناطق تهدید کند. برای بررسی فرضیه حاضر نیز از آزمون همبستگی پیرسون استفاده می‌شود که نتیجه آن در جدول ۶ ارائه شده است.

جدول ۶– نتایج آزمون همبستگی پیرسون برای فرضیه ۳

زیرساخت‌های نهادی – کیفیت زندگی	ضریب همبستگی پیرسون	مقدار معنی‌داری
روستاهای در حال ادغام با شهر	۰/۷۶	<۰/۰۰۱
روستاهای مستقل از شهر	۰/۶۴	<۰/۰۰۱
کل روستاها	۰/۶۸	<۰/۰۰۱

بنابراین به طور کلی در همه روستاها، بین زیرساخت‌های نهادی و کیفیت زندگی روستاییان رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد. از طرف دیگر، میزان این همبستگی در روستاهای در حال ادغام با شهر برابر با ۰/۷۶ و در روستاهای مستقل از شهر برابر با ۰/۶۴ شده است. این امر نشان می‌دهد که علاوه بر مثبت بودن همبستگی بین زیرساخت‌های نهادی و کیفیت زندگی در هر دو نوع روستا، این همبستگی برای روستاهای در حال ادغام با شهر، شدیدتر از روستاهای مستقل از شهر است (جدول ۶). حال برای مقایسه دقیق‌تر زیرساخت‌های نهادی بین روستاها، شاخص‌های زیرساخت‌های نهادی بین دو نوع روستا مورد مقایسه می‌گیرند. برای این منظور، از آزمون من– ویتنی استفاده می‌شود که نتایج آن در جدول بعد گزارش شده است.

جدول ۷– نتایج آزمون من–ویتنی برای شاخص‌های زیرساخت‌های نهادی

شاخص‌های زیرساخت‌های نهادی	نوع روستا	میانگین رتبه	آماره من–ویتنی	مقدار معنی‌داری
۱– از عملکردشورا ها ودهیاری رضایت دارم	در حال ادغام با شهر	۸۸/۴۰	۳۳۴۸/۵۰	<۰/۰۰۱
	مستقل از شهر	۱۱۸/۶۴		
۲– ازوجودتعاونی ها در روستا رضایت دارم	در حال ادغام با شهر	۸۵/۳۸	۲۹۸۵/۰۰	<۰/۰۰۱
	مستقل از شهر	۱۲۳/۱۹		
۳– از تسهیلات بانکی که در دریافت می‌کنم رضایت دارم	در حال ادغام با شهر	۸۷/۲۰	۳۲۰۳/۵۰	<۰/۰۰۱
	مستقل از شهر	۱۲۰/۴۶		
۴– سازمان جهاد کشاورزی برای توسعه کشاورزان تلاش می‌کند	در حال ادغام با شهر	۸۶/۴۰	۳۱۰۸/۰۰	<۰/۰۰۱
	مستقل از شهر	۱۲۱/۶۵		

مطابق با جدول ۷ برای تمام شاخص‌های زیرساخت‌های نهادی، مقدار معنی‌داری آزمون من–ویتنی کوچک‌تر از ۰/۰۵ است. لذا نتیجه آزمون مذکور برای تمام شاخص‌های زیرساخت‌های نهادی معنی‌دار است و می‌توان گفت بین دو نوع روستای در حال ادغام با شهر و مستقل از شهر به لحاظ تمام شاخص‌های زیرساخت‌های نهادی، تفاوت معنی‌دار وجود دارد. هم‌چنین، مقادیر میانگین رتبه آزمون من–ویتنی به ازای تمام شاخص‌های زیرساخت‌های نهادی برای روستاهای مستقل از شهر، بزرگ‌تر از میانگین رتبه برای روستاهای در حال ادغام شهر است. بنابراین سطح نمرات شاخص‌های زیرساخت‌های نهادی برای روستاهای مستقل از شهر به طور معنی‌دار بالاتر از سطح روستاهای در حال ادغام با شهر است. این یافته‌ها نشان می‌دهد که اگرچه زیرساخت‌های نهادی در هر دو نوع روستا بر کیفیت زندگی تأثیرگذارند، اما روستاهای مستقل از شهر در شاخص‌های نهادی از وضعیت مطلوب‌تری نسبت به روستاهای در حال ادغام با شهر برخوردار هستند. فرآیند ادغام و تأثیرات ناشی از گسترش فیزیکی شهر بر روستاهای حاشیه‌ای، احتمالاً موجب تضعیف برخی عملکردهای نهادی در این روستاها شده است که نیازمند توجه ویژه برنامه‌ریزان در سطوح کلان مدیریتی است.

۵– بحث و فرجام

پژوهش حاضر با هدف مقایسه کیفیت زندگی در روستاهای در حال ادغام با شهر بیرجند و روستاهای مستقل انجام شد. گسترش کالبدی شهرها و شتاب شهرنشینی طی دهه‌های اخیر، ساختار فضایی و اجتماعی سکونتگاه‌های روستایی پیرامونی را دستخوش تغییر کرده و ضمن ایجاد چالش‌هایی برای پایداری روستایی، فرصت‌هایی همچون دسترسی بیشتر به خدمات، زیرساخت‌ها و بازارهای کار شهری فراهم آورده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که این تحولات در روستاهای در حال ادغام، با ارتقای رضایت ساکنان از ابعاد مختلف کیفیت زندگی همراه بوده است؛ به‌گونه‌ای که برتری این روستاها صرفاً به شاخص‌های اقتصادی و اشتغال محدود نبوده و در سایر ابعاد نیز مشاهده شده است. این وضعیت را می‌توان تا حدی ناشی از مزیت مکانی این سکونتگاه‌ها، نزدیکی به کانون‌های شهری و بهره‌مندی بیشتر از امکانات و خدمات دانست.

بااین‌حال، نتایج استنباطی پژوهش از نوعی دوگانگی در فرایند ادغام حکایت دارد: از یک‌سو، کیفیت زندگی و زیرساخت‌های کالبدی در روستاهای در حال ادغام وضعیت مطلوب‌تری دارند و از سوی دیگر، زیرساخت‌های نهادی این سکونتگاه‌ها با ضعف بیشتری مواجه‌اند. این وضعیت را می‌توان در چارچوب نظریه‌های نوسازی و وابستگی تبیین کرد.

از منظر نظریه نوسازی، ادغام با شهر به بهبود نسبی شرایط مادی و دسترسی به خدمات و امکانات شهری منجر شده است؛ اما این نوسازی عمدتاً در بُعد کالبدی تحقق یافته و با تحول متناسب در ساختارهای نهادی، مشارکت اجتماعی و مدیریت محلی همراه نبوده است. به بیان دیگر، درحالی‌که زیرساخت‌های فیزیکی این سکونتگاه‌ها به الگوهای شهری نزدیک‌تر شده‌اند، ظرفیت نهادی آن‌ها برای خودمدیریتی و مشارکت در تصمیم‌گیری‌ها تقویت نشده است. از این منظر، می‌توان از نوعی نوسازی نامتوازن سخن گفت که در آن، تحول کالبدی از تحول نهادی پیشی گرفته است.

از منظر نظریه وابستگی نیز، وضعیت روستاهای در حال ادغام را می‌توان فراتر از بهبود صرف شرایط مادی و در قالب نوعی وابستگی ساختاری به شهر تحلیل کرد. ضعف زیرساخت‌های نهادی نشان می‌دهد که این سکونتگاه‌ها ممکن است در فرایند گسترش شهر، بخشی از استقلال و قدرت تصمیم‌گیری محلی خود را از دست داده و بیش از پیش به ساختار مدیریت شهری وابسته شده باشند. در چنین شرایطی، روستاها ضمن برخورداری از مزایای مکانی و کالبدی، ممکن است به پهنه‌هایی برای جذب سرریز جمعیتی و سکونتی شهر تبدیل شوند، بی‌آنکه از ظرفیت نهادی متناسب برای مدیریت تحولات و دفاع از منافع محلی برخوردار باشند. بنابراین، وابستگی در اینجا بیش از آنکه به محرومیت مادی اشاره داشته باشد، ناظر بر محدودشدن اختیار و استقلال نهادی سکونتگاه‌های روستایی است.

تأیید فرضیه نخست پژوهش نیز نشان داد که نوع سکونتگاه، یعنی قرارگیری در فرایند ادغام با شهر یا استقلال از آن، با میزان رضایت ساکنان از کیفیت زندگی رابطه معناداری دارد. رضایت بیشتر ساکنان روستاهای در حال ادغام بیانگر آن است که مجاورت با شهر، دسترسی به خدمات و فرصت‌های اقتصادی را به مزیتی نسبی برای این سکونتگاه‌ها تبدیل کرده است. البته این مزیت می‌تواند در صورت تداوم نابرابری فضایی، زمینه افزایش تقاضای سکونت و تشدید فشار بر زیرساخت‌ها و مدیریت شهری را فراهم سازد. همچنین، تأیید فرضیه دوم و وجود رابطه مثبت میان زیرساخت‌های کالبدی و کیفیت زندگی در هر دو گروه روستا، با شدت بیشتر این رابطه در روستاهای در حال ادغام، نشان می‌دهد که زیرساخت‌های کالبدی در شکل‌گیری رضایت ساکنان این سکونتگاه‌ها نقش برجسته‌تری دارند. ازاین‌رو، می‌توان بخشی از برتری رضایت از کیفیت زندگی در روستاهای در حال ادغام را به وضعیت مطلوب‌تر زیرساخت‌های کالبدی و دسترسی بیشتر به امکانات شهری نسبت داد. این یافته‌ها همچنین بر اهمیت تفاوت‌های فضایی در تبیین کیفیت زندگی روستاییان تأکید دارند.

نتایج پژوهش حاضر از نظر اهمیت زیرساخت‌های کالبدی با یافته‌های کوچکی‌نژاد و همکاران (۱۳۸۹) همسو است. همچنین، در پژوهش محمدی و همکاران (۱۴۰۰)، تفاوت معناداری در ارتباط زیرساخت‌های نهادی با کیفیت زندگی مشاهده نشد، درحالی‌که زیرساخت‌های کالبدی از رابطه معناداری با این متغیر برخوردار بودند. این همسویی، اهمیت توجه هم‌زمان به ابعاد کالبدی و نهادی را در تحلیل کیفیت زندگی روستایی برجسته می‌سازد.

با وجود مزایای ادغام، نباید پیامدهای منفی آن را نادیده گرفت. گسترش کالبدی شهر و پیوستن روستاها به پهنه شهری می‌تواند به کاهش اراضی کشاورزی، فشار بر منابع آب، تغییر کاربری زمین و تضعیف هویت فرهنگی و اجتماعی روستاها منجر شود. بنابراین، ارتقای کیفیت زندگی در روستاهای در حال ادغام را نمی‌توان صرفاً با بهبود شاخص‌های کالبدی و دسترسی به خدمات شهری معادل دانست؛ بلکه پایداری این فرایند مستلزم حفظ ظرفیت‌های محیطی، تقویت نهادهای محلی و صیانت از هویت روستایی است. در مجموع، ادغام زمانی می‌تواند به فرصتی برای توسعه پایدار تبدیل شود که به‌جای غلبه یک‌جانبه الگوی توسعه شهری، بر هم‌افزایی میان ظرفیت‌های روستایی و امکانات شهری استوار باشد.

بر مبنای یافته‌های پژوهش، راهکارهای زیر برای ارتقای کیفیت زندگی و کاهش نابرابری میان روستاهای مورد مطالعه پیشنهاد می‌شود:

۱. تقویت خدمات عمومی در روستاهای مستقل: توسعه خدمات آموزشی، بهداشتی و حمل‌ونقل عمومی با هدف کاهش شکاف دسترسی میان روستاهای مستقل و در حال ادغام.

۲. توزیع متوازن امکانات و فرصت‌های توسعه: پرهیز از تمرکز منابع و خدمات در روستاهای پیرامونی شهر و توجه هم‌زمان به پایداری سکونت و ارتقای کیفیت زندگی در روستاهای مستقل.

۳. ساماندهی فرایند ادغام: هماهنگ‌سازی گسترش شهری با طرح‌های هادی روستایی و طرح‌های جامع شهری، به‌منظور جلوگیری از توسعه نامتوازن، تغییر کاربری بی‌رویه اراضی کشاورزی و تخریب محیط‌زیست.

۴. توانمندسازی نهادی و تقویت مشارکت محلی: ارتقای نقش شوراهای اسلامی، دهیاری‌ها و تعاونی‌های روستایی در تصمیم‌گیری، مدیریت منابع و پیگیری مطالبات ساکنان در فرایند ادغام.

۵. تنوع‌بخشی به اقتصاد محلی: حمایت از صنایع‌دستی، گردشگری روستایی و کشاورزی دانش‌بنیان با هدف تقویت منابع درآمدی و کاهش وابستگی معیشتی خانوارها.

۶. صیانت از هویت فرهنگی و اجتماعی: توجه به معماری بومی، سنت‌ها، ارزش‌های فرهنگی و پیوندهای اجتماعی در برنامه‌های توسعه و ادغام سکونتگاه‌های روستایی.

۷. تقویت پایداری محیطی: مدیریت منابع آب، حفاظت از اراضی کشاورزی و کنترل آلودگی‌های زیست‌محیطی در روستاهای پیرامونی شهر.

در نهایت، یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که ادغام روستاها با شهر بیرجند، با وجود برخورداری از پیامدهای مثبت در زمینه کیفیت زندگی و زیرساخت‌های کالبدی، با چالش‌هایی در بُعد نهادی همراه است. بنابراین، سیاست‌گذاری برای این سکونتگاه‌ها باید از رویکرد صرفاً کالبدی فاصله گرفته و تقویت مدیریت محلی، مشارکت مردمی، حفظ هویت روستایی و حفاظت از منابع طبیعی را نیز دربرگیرد. تنها در این صورت می‌توان مزایای مجاورت و پیوند با شهر را به فرصتی پایدار برای ارتقای کیفیت زندگی تبدیل کرد و از شکل‌گیری وابستگی نهادی و نابرابری فضایی جلوگیری نمود.

۶- منابع

ابراهیم‌زاده، عیسی، بریمانی، فرامرز، اسکندری‌ثانی، محمد، و رمضان‌پور، صغری. (۱۳۸۹). بررسی تطبیقی سرمایه اجتماعی در روستاهای ادغام‌شده در شهر و روستاهای مستقل: موردشناسی روستای ادغام‌شده تربقان و روستای مستقل رزق‌آباد کاشمر. *روستا و توسعه*، ۱۳(۱)، ۴۳–۶۲. https://doi.org/10.30490/rvt.2018.59209

بازوند، سجاد، و رئیسی، محمدکریم. (۱۴۰۵). بررسی اثرات توانمندسازی زنان روستایی بر کیفیت زندگی در روستاهای شهرستان پلدختر. *روستا و توسعه پایدار فضا*، ۷(۱)، ۱–۲۰. https://doi.org/10.22077/vssd.2025.9020.1306

حجی‌پور، محمد، بهرامی‌نژاد، میثم، و فال‌سلیمان، محمود. (۱۴۰۳). تحلیل مکانی ردپای اکولوژیکی تولید در بخش کشاورزی، مطالعه موردی: سکونتگاه‌های روستایی شهرستان بیرجند. *پژوهش‌های روستایی*، ۱۵(۳)، ۵۳–۶۸. https://doi.org/10.22059/jrur.2024.369275.1894

حسین‌زاده، اشرف، قریشی، محمدباسط، مولایی هشتجین، نصرا...، و آمار، تیمور. (۱۴۰۱). تحلیل جغرافیایی کیفیت زندگی روستایی با تأکید بر شاخص‌های کالبدی (مطالعه موردی: روستاهای شهرستان انزلی). *برنامه‌ریزی منطقه‌ای*، ۱۲(۴۶)، ۳۰۲–۳۱۵. https://doi.org/10.30495/jzpm.2022.25171.3671

زینالی عظیم، علی، و کرمی، اسلام. (۱۴۰۰). تعیین‌کننده‌های سطح رفاه و کیفیت زندگی ساکنان روستایی (مورد مطالعه: روستاهای شهرستان ورزقان). *روستا و توسعه پایدار فضا*، ۲(۲)، ۹۵–۱۱۱. https://doi.org/10.22077/vssd.2021.4792.1045

سالنامه آماری خراسان جنوبی. (۱۴۰۰).

سنایی‌مقدم، سروش، رحمانی، بیژن، و مرید سادات، پگاه. (۱۳۹۹). ارزیابی شاخص‌های کیفیت زندگی در نواحی روستایی (مطالعه موردی: دهستان پشته زیلایی، کهگیلویه و بویراحمد). *مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی*، ۱۵(۴)، ۱۰۴۹–۱۰۶۸. https://www.magiran.com/p2247666

سرور، رحیم، چتر، پروین، و کاظمی‌زاد، شمس‌الله. (۱۳۹۱). بررسی پیامدهای ادغام بافت‌های روستایی در شهر (مطالعه موردی: شهر میاندوآب). *چشم‌انداز جغرافیایی (مطالعات انسانی)*، ۷(۲)، ۴۳–۵۶. https://www.magiran.com/p1544851

شفیعی، بهمن، و ذوالفقاری، امیرعلی. (۱۳۹۹). سطح‌بندی میزان توسعه فضاهای روستایی در استان کرمانشاه. *روستا و توسعه پایدار فضا*، ۱(۳)، ۶۹–۸۲. https://doi.org/10.22077/vssd.2020.3978.1016

عیسی‌لو، علی‌اصغر، بیات، مصطفی، و بهرامی، عبدالعلی. (۱۳۹۲). انگاره زیست‌پذیری: رهیافتی نوین جهت ارتقای کیفیت زندگی در جوامع روستایی (مطالعه موردی: شهرستان قم، بخش کهک). *مسکن و محیط*، ۳۳(۱۴۶)، ۱۰۷–۱۲۰. http://jhre.ir/article-1-659-fa.html

قاسمی، مریم، قریشی، محمدباسط، و بیگدلی، آتوسا. (۱۳۹۳). ارزیابی شاخص‌های کیفیت زندگی در نواحی روستایی (مطالعه موردی: روستاهای بخش مرکزی شهرستان نوشهر). *روستا و توسعه پایدار فضا*، ۵(۲)، ۱۴۲–۱۶۴. https://doi.org/10.22077/VSSD.2024.7095.1221

محمدی، مجید، بابایی، محبوبه، و شکربیگی، عالیه. (۱۴۰۰). تحلیل کیفیت زندگی در روستاهای شهرستان طارم. *مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی*، ۱۶(۳)، ۵۸۳–۵۹۷. https://www.sid.ir/paper/1031226/fa

موسوی، میرکریم، سلطانی، علیرضا، و بابایی، بشیر. (۱۴۰۱). ارزیابی کیفیت زندگی ساکنان مناطق دهگانه شهر تبریز از بعد رفاه ذهنی. *گفتمان شهری*، ۳(۱)، ۱۱۷–۱۳۴. https://udd.modares.ac.ir

نادری مایوان، رمضانعلی. (۱۴۰۴). تحلیل وضعیت توسعه پایدار روستاهای پیراشهری با روش تحلیل ساختار و گام آینده‌محور (مطالعه موردی: روستاهای پیرامون شهر بجنورد). *روستا و توسعه پایدار فضا*، ۶(۳)، ۲۱۹–۲۴۰. https://doi.org/10.22077/vssd.2025.8576.1289

References

Baldwin, S., Godfrey, C., & Proper, C. (1992). *Quality of life: Perspectives and policies*. Routledge. https://doi.org/10.4324/9780203422922

Banja Dhugasa, T., & Chimdesa, G. (2023). Impact of urban expansion on livelihood of urban fringe agricultural community: A case of Ambo Town, Oromia, Ethiopia. *Journal of Civil & Environmental Engineering, 13*(11), 1–13. https://doi.org/10.37421/2165-784X.2023.13.490

Bazvand, S., & Raesi, M. (2026). Examining the effects of rural women's empowerment on quality of life in the villages of Pol-e Dokhtar County. *Village and Space Sustainable Development, 7*(1), 1–20. https://doi.org/10.22077/vssd.2025.9020.1306 [In Persian]

Bukenya, J. O., Gebremedhin, T. G., & Schaeffer, P. V. (2003). Analysis of quality of life and rural development: Evidence from West Virginia data. *Growth and Change, 34*(2), 202–218. https://doi.org/10.1111/1468-2257.00214

Chen, H., & Zhu, Z. (2021). Social trust and emotional health in rural older adults in China: The mediating and moderating role of subjective well-being and subjective social status. *BMC Public Health, 21*(1), 1–13. https://doi.org/10.1186/s12889-021-10617-y

Chen, Y., Sun, G., Guo, X., Chen, S., Chang, Y., Li, Y., & Sun, Y. (2017). Factors affecting the quality of life among Chinese rural general residents: A cross-sectional study. *Public Health, 146*, 140–147. https://doi.org/10.1016/j.puhe.2017.01.023

D'Ambrosio, C., Jäntti, M., & Lepinteur, A. (2020). Money and happiness: Income, wealth and subjective well-being. *Social Indicators Research, 148*(1), 47–66. https://doi.org/10.1007/s11205-019-02186-w

Ebrahimzadeh, I., & Rahmani, E. (2010). Assessing the quality of subjective-perceptual life in urban areas and explaining the factors affecting it: Case study of Konarak city. *Shahr Paydar Quarterly, 1*(3), 51–64. [In Persian]

Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2020). *The state of food and agriculture 2020*. https://www.fao.org/interactive/state-of-food-agriculture/2020/en/

Ferrari, M. G., Bocci, E., Lepisto, E., Cavallero, P., & Rombai, L. (2019). Territories and landscapes: Place identity, quality of life and psychological well-being in rural areas. In *Brexit und der Finanzmarkt* (pp. 287–305). https://doi.org/10.1007/978-3-030-06022-0_19

Ghasemi, M., Qureshi, M. B., & Bigdeli, A. (2024). Evaluation of quality of life indicators in rural areas (Case study: Villages in the central part of Noshahr city). *Village and Sustainable Spatial Development, 5*(2), 142–164. https://doi.org/10.22077/VSSD.2024.7095.1221 [In Persian]

Grgic, I., Zimbrek, T., Tratnik, M., Markovina, J., & Juracak, J. (2010). Quality of life in rural areas of Croatia: To stay or to leave? *African Journal of Agricultural Research, 5*(8), 653–660. https://doi.org/10.5897/AJAR10.613

Hajipour, M., Bahraminejad, M., & Falsuliman, M. (2024). Spatial analysis of the ecological footprint of production in the agricultural sector: Case study of rural settlements in Birjand County. *Journal of Rural Research, 15*(3), 53–68. https://doi.org/10.22059/jrur.2024.369275.1894 [In Persian]

Hosseinzadeh, A., Qureshi, M. B., Molaei Hashtjin, N., & Amar, T. (2022). Geographical analysis of rural quality of life with emphasis on physical indicators (Case study: Villages of Anzali County). *Regional Planning, 12*(46), 302–315. https://doi.org/10.30495/jzpm.2022.25171.3671 [In Persian]

Issalou, A. A., Bayat, M., & Bahrami, A. A. (2013). The concept of livability: A new approach to improving the quality of life in rural communities (Case study: Qom city, Kahak district). *Quarterly Journal of Housing and Environment*, (146), 107–120. http://jhre.ir/article-1-659-fa.html [In Persian]

Malkoc, A. (2011). Quality of life and subjective well-being in undergraduate students. *Procedia—Social and Behavioral Sciences, 15*, 2843–2847. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.04.200

Mauro, V., Biggeri, M., & Maggino, F. (2018). Measuring and monitoring poverty and well-being: A new approach for the synthesis of multidimensionality. *Social Indicators Research, 135*, 75–89. https://doi.org/10.1007/s11205-016-1484-1

Mohammadi, M., Babaei, M., & Shekarbeigi, A. (2021). Analysis of the quality of life in the villages of Tarom County. *Scientific Journal of Human Settlement Planning Studies, 16*(3), 583–597. https://www.sid.ir/paper/1031226/fa [In Persian]

Mousavi, M., Soltani, A., & Babaei, B. (2022). Assessing the quality of life of residents in the ten districts of Tabriz from the perspective of subjective well-being. *Urban Discourse Scientific Journal, 3*(1), 117–134. https://udd.modares.ac.ir/article_html2321 [In Persian]

Naderi Mayvan, R. A. (2025). Analysis of sustainable development in peri-urban villages using the structural analysis and future-oriented steps approach (Case study: Villages surrounding Bojnord city). *Village and Space Sustainable Development, 6*(3), 219–240. https://doi.org/10.22077/vssd.2025.8576.1289 [In Persian]

Pal, A. K., & Kumar, U. C. (2005). Quality of life concept for the evaluation of societal development of rural community in West Bengal, India. *Rural Development, 15*(2), 83–93. https://doi.org/10.1177/1018529120050205

Sanaei Moghadam, S., Rahmani, B., & Pegah, M. S. (2019). Evaluation of quality of life indicators in rural areas (Case study: Poshte Zeilai, Kohgiluyeh and Boyer Ahmad rural districts). *Quarterly Journal of Human Settlement Planning Studies, 15*(4), 1049–1068. https://www.magiran.com/p2247666 [In Persian]

Sarwar, R., Chater, P., & Kazemizad, S. (2012). Investigating the consequences of integrating rural contexts into the city (Case study: Miandoab city). *Geographical Perspective (Human Studies), 7*(2), 43–56. https://www.magiran.com/p1544851 [In Persian]

Shafiee, B., & Zolfaghari, A. A. (2020). Rating the development of rural areas in Kermanshah Province. *Village and Space Sustainable Development, 1*(3), 69–82. https://doi.org/10.22077/vssd.2020.3978.1016 [In Persian]

South Khorasan Statistical Yearbook. (2021). [In Persian]

Tsurumi, T., Yamaguchi, R., Kagohashi, K., & Managi, S. (2020). Attachment to material goods and subjective well-being: Evidence from life satisfaction in rural areas in Vietnam. *Sustainability, 12*(23), 1–20. https://doi.org/10.3390/su12239913

Van Zerr, M., & Seskin, S. (2011). *Recommendations memo: Livability and quality of life indicators*. https://www.jwneugene.org/wp-content/uploads/2020/02/Livability-Indicators-CH2M-Hill.pdf

Walker, J., Winkelstein, M., Land, C., Lewis-Boyer, L., Quartey, R., Pham, L., & Butz, A. (2008). Factors that influence quality of life in rural children with asthma and their parents. *Journal of Pediatric Health Care, 22*(6), 343–350. https://doi.org/10.1016/j.pedhc.2007.07.007

Wang, S. C., & Fowler, P. J. (2019). Social cohesion, neighborhood collective efficacy, and adolescent subjective well-being in urban and rural Taiwan. *American Journal of Community Psychology, 63*(3–4), 499–510. https://doi.org/10.1002/ajcp.12324

Zeinali, A., & Karami, E. (2021). Determinants of the level of well-being and quality of life of rural residents (Case study: Villages of Varzeghan County). *Village and Space Sustainable Development, 2*(2), 95–111. https://doi.org/10.22077/vssd.2021.4792.1045